

Olasz József így emlékezik

Egy szemtanú Mosonmagyaróvárról

89. VII. 22.
M. Nemzet

Olasz József, az 1956-os forradalom ideje alatt sorkatona volt Mosonmagyaróváron. Otthonában kerestem fel: kis balatonfüredi faházában, amelyhez egy nagyobb kert is tartozik. A vendéglátó bizalmatlansága miatt nehezkésen indul a beszélgetés; meg kell nyugtatnom, semmiféle társadalmi szervezetnek nem vagyok tagja.

— Sorkatonai szolgálatom alatt — vezet be emlékezését —, a hirdás és az összeköttetés biztosítását, ellenőrzését láttam el, mint a mosonmagyaróvári határőrszázalój, valamint a győri kerületi parancsnokság közötti kapcsolat felelős egységének a parancsnoka. A helyi postán volt a székhelyünk. Óváron egyébként jól felkészített zászlóalj állomásozott Dudas István százados parancsnoksága alatt, valamint egy tartalékszázad, Takár százados vezényletével. A győri kerület parancsnoka, tehát Dudas és Takár előjárója, Feksz László alezredes volt.

Szemmel látható, hogy beszélgetőpartnerem átéli a harminchárom évvel ezelőtti eseményeket.

— Huszonhatodikán a postán tartózkodtunk, amikor az épületet fiatalokból, diákokból, tím-földgyári munkásokból álló nagy tömeg vette körül. Bejött egy küldöttség és megmutatta a pontokba foglalt követeléseket. Ezeket mi, bajtársaimmal együtt, jogosnak tartottuk. Amikor közölték, hogy a laktanya elé vonulnak, figyelmeztettem őket, hogy a követelések ott valószínűleg nem találhatnak kedvező fogadtatásra, vigyázzanak magukra. Talán nem ártana fegyvert vinni magukkal, tettem hozzá. Ezt a diákok bátorozottan elutasították.

— A tömeg húsz perc múlva érkezett a laktanyához — folytatja Olasz József. — Elöl mentek az iskolások kis piros-fehérezöld zászlókkal, „Éljen a szabadság, éljen a haza!” jelszóval. Őket követték az idősebb diákok és a dolgozók. A sortűz történetét Móra határőr szakaszvezető és társai mondták el nekem, mivel csak később értem a laktanyához. De én is láttam a gépkocsibejárónál a gallyakkal, falevelekkel álcázott géppuskaállást, amely elé rissz-rossz ólajtókat helyeztek el.

— Dudas először úgy tett, mint aki szimpatizál a tüntetőkkel, de amikor a menet a rejtett lőállás-hoz ért, kiadta a tűzparancsot. Nem is értem, hogyan tehette ezt előjárója hozzájárulása nélkül. Márpedig Fekszit nem tájékoztatta a várható eseményről. Az előző napokban egyébként olyan kijelentést tett tisztársai előtt, hogy semmiképpen sem áll át a felkelőkhöz, őt ebben a többi laktanya állásfoglalása sem befolyásolja. A tüntetés előtt elmondtam Dudasnak, hogy a közeljövőben várható valamilyen demonstráció. Ezután Dudas olyan értelemben tartott eligazítást, hogy fegyverhasználatra lehetőleg ne kerüljön sor. Az alakulatoknak ez nem is állt szándékában, hiszen egyetértett a tömeg céljaival.

— A tüzelést egy Gyenes nevű főhadnagy kezdte a géppuskák mögül. Riasztólövésnek nem voltak. A tömegeből sokan meghaltak. A többiek elmenekültek, vagy hasra vágódtak, de az egyik tiszt valamilyen rejtett helyről kézigránátot dobott közéjük. A kézigránátokat az őrségben levő Nagy Iván és egy Pintér nevű határőr vitte oda a tiszthez. Aztán Dudas tűzszünetet rendelt el, majd gépkocsiba szállt, és Csehszlovákiába menekült. A laktanya irányítását Gyenesre és Vágira bízta. Vági főhadnagy, politikai tiszt szerint Dudas segítséget akart szerezni a szlovákoktól, de elutasították. A kórház megtelt sebesültekkel, sokakat az udvaron fektettek le. Valamivel többen, mint negyvenen haltak meg, mire odaértem, de a tényleges áldozatok száma ennél jóval több lehetett.

— A civilek — akik közül sokan a halottak és a sebesültek hozzátartozói voltak — meg a katonák lezárták az utakat, körbeállták a laktanyát, és megadásra szólították fel a tiszteket. Amikor a tömeg már a laktanyán belülre került, megérkezett Győrből egy katonai alakulat, amelyik a felkelők oldalára állt. Rajtuk kívül egy lelkész és még néhányan meg akarták akadályozni a lincselést. A felháborodott emberek között voltak olyanok, akik annyi bűnöst akartak megölni, ahányan a sortűz áldozataul estek.

— Mivel híradós voltam, épp lehallgattam, amint a laktanya körbevételekor két határőrtiszt, Gyenes és Vági segítséget kér. Feksz alezredestől kértek tanácsot: mit tegyenek, a tömeg követeli kézreadásukat. Nagy kiabálás hallatszott. Megkérdezték, jó lesz-e, ha katonaruhába öltöznek. Feksz csak annyit mondott, kár volt ezt az egészet csinálni. Tizenöt tiszt menekült el álruhában. Ekkor érhettem a postáról a laktanyához. Láttam a felajzott tömeget. Vágit, meg egy társát felismerték és nagyon megverték, de a győriek kimentették őket. Másnap Vágit mégis meglincselték, Gyenest is elkapták, és kihegyezett zászlórudat szúrtak a hasába. Azt kiabálta ekkor, hogy „Jaj, édes családom, jaj, édes családom, mi lesz veled?” Őt is megölték, és még egy harmadik határőrtisztet is. A többi „zöld ávóst”, ha nehézségek árán is, de sikerült biztonságba helyezni. Többen, akik részesei voltak az eseménynek, idegösszeomlást kaptak.

A tömeggyilkosságot előidéző Dudas a forradalom után Oroszában ezredessé léptették elő. Földes Gábor győri színházi rendezőt, Gulyás Lajos levéltárreformátus lelkészt és Tihanyi Árpád győri tanítót, akik saját biztonságukat kockáztatva megakadályozták a nagyobb katasztrófát, halálra ítélték és kivégezték; ugyanerre a sorsra jutott Weinträger László, Cziffrik Lajos és Zsigmond Imre is, akiket a lincselésben való részvétellel vádoltak.

Eörsi László